

İSRAİL'İN STRATEJİK KÖRLÜĞÜ VE 7 EKİM SALDIRISI

GÖKHAN BATU

Uzman ORSAM

“

7 Ekim sonrasında gerek Filistin meselesindeki rutin gerekse de İsrail'in normalleşmeler odağında ilerleyen bölgesel konumlanmasının değişeceği öngörülmektedir. Hâlihazırda sürmekte olan ve sivil hassasiyetinin son derece düşük olduğu seyredilen hava saldırıları ve Gazze'ye yönelik, yaklaşmakta olduğu anlaşılabilir kara operasyonu, buna dair İran ve Hizbullah kanadından gelen açıklamalar meselenin hassasiyetini ortaya koymaktadır.

”

7 Ekim 2023 sabahında, Gazzeli grupların koordineli olarak düzenlediği ve İsrail'in, özelde ise Binyamin Netanyahu'nun güvenlik mitine büyük bir darbe niteliğindeki

saldırı, şiddet dalgasını Ortadoğu sathına yayması olası bir kırılmayı temsil etmektedir. 7 Ekim sonrasında gerek Filistin meselesindeki rutin gerekse de İsrail'in normalleşmeler odağında ilerleyen bölgesel konumlanmasının değişeceği öngörülmektedir. Hâlihazırda sürmekte olan ve sivil hassasiyetinin son derece düşük olduğu seyredilen hava saldırıları ve Gazze'ye yönelik, yaklaşmakta olduğu anlaşılabilir kara operasyonu, buna dair İran ve Hizbullah kanadından gelen açıklamalar meselenin hassasiyetini ortaya koymaktadır. Saldırı üzerinden kısa süre geçmesi ve henüz ilk şokun etkilerinin sürmesi hasebiyle konunun İran'la ilgili yüzünün gündemde daha çok ikincil olarak değerlendirildiği gözlemlenmekle birlikte, önümüzdeki süreçte en fazla tartışılacak hususlardan birisi İran'ın vekâlet savaşı ve bölgesel caydırıcılık stratejisi olacaktır.

CAYDIRICILIK SAVAŞI

7 Ekim saldırısının, Filistinli örgütlerin ajandasının yanı sıra bölgesel güvenlik

çevresinin şekillenmesinde Arap Baharı sonrasında daha fazla önem arz ettiği anlaşılabilir vekâlet savaşlarının bir uzantısı olduğunu ifade etmek mümkündür. Bu çerçevede Ortadoğu'daki en dinamik mücadele, İran ve İsrail arasında sürmektedir. Söz konusu mücadelenin ise ana odağı, tarafların kendi ulusal güvenliklerini konsolide etmek için hasımları üzerinde caydırıcılık tesis etmek üzere yürüttüğü stratejilerdir. Bu bağlamda 7 Ekim saldırısının geri planının anlaşılmasının, söz konusu mücadelenin bölgesel etkilerinin daha geniş bir perspektiften okunmasıyla mümkün olacaktır.

Olası çatışmada, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve İsrail gibi nitelikli askeri üstünlüğe sahip hasımlarına karşı Tahran'ın ulusal güvenliğinin en önemli bileşenlerinden birisi savaşı asimetrik alana çekmektir. Zira İran'ın bu konudaki teorik gelişimi ve tecrübesinin uzun bir geçmişi bulunmaktadır. Irak'ın işgali sonrası süreç, İran'ın tehdit algılarını artırmış ve olası bir müdahaleye karşı alternatif stratejiler geliştirmek üzere faaliyetlere yöneltmiştir.

Bu alternatiflerin en dinamik ayaklarından birisi ise bugün İran'ın Ortadoğu'da gündemi en çok meşgul eden milis yapılanmalarıdır. Söz konusu asimetrik tecrübe üzerinden Tahran, bölgesel konjonktürden de istifade ederek milis ağlarını genişletmeye çalışmaktadır ve hâlihazırda

bu amaca ulaşmada önemli oranda başarı sağlamıştır. Tahran'ın, ve-killeri ve ortakları üzerinden tesis ettiği caydırıcılığının en önemli ayaklarından biri ise bu yapıların İsrail'in periferisinde konsolide olmasıdır ki Suriye sahasında da söz konusu unsurların yayılması sonrasında bunda ciddi ilerleme kaydedildiğini ifade etmek mümkündür. Dolayısıyla İran'ın, İsrail'in aleni tehditlerine konu olan nükleer programına yönelik herhangi bir hamleyi müteakip, Tel Aviv'in çok cepheli bir çatışmanın içine çekilmesi yönündeki hazırlıkları, caydırıcılığının önemli bir bileşenidir. Nitekim İsrail Başbakanı Netanyahu'nun da Haziran 2023'te ifade ettiği gibi *"bölgedeki gerçeklik hızla değişmektedir, İsrail Ordusu da bunun gerisinde kalmamak adına muharebe doktrini ve olasılıkları da bu değişimle uyumlu olarak yeniden şekillendirmektedir."* 7 Ekim ön-

cesi sürçte, bir savaş durumu veya -Cenin, Nablus ve mücavir alanlarda-

ki meskûn mahal operasyonları dışında kapsamlı bir harekâtı gerçekleştirmemişse de İsrail Ordusu, her cephede, uyarlanmış stratejiler üzerinden hasımların zayıf tutulmasına yönelik bir konsept doğrultusunda hazırlıklarını ve noktasal saldırılarını sürdürmüştür. Bu kapsamda, Lübnan'da değilse de Suriye'de Hizbullah ve diğer İran destekli devlet dışı silahlı aktörlere yönelik askerî faaliyetleri devam etmiştir.

Burada iki temel sorun ön plana çıkmaktadır. Bunlardan ilki Lübnan ve Suriye'de, Hizbullah ve diğer grupların geliştirdiği tüneller de dâhil olmak üzere asimetrik kapasitesinin, bunları İsrail Ordusuna

karşı daha mukavim hâle getirmiş olması ve bu kapasitenin etkisizleştirilmesine kadar geçen sürede İsrail'e yönelik füze ve roket saldırılarının ne oranda göğüslenebileceğidir. İkinci husus ise olası bir harekâtın Suriye'ye sarkması ihtimalidir. Zira Hizbullah, Suriye-Lübnan sınırının önemli bir bölümünü kontrol etmektedir ve bu sınırın her iki tarafında da İran destekli aktörler bulunmaktadır. Suriye sahasında Rusya da dâhil olmak üzere birçok aktörün mevcudiyeti, bunların rejim ve İran'la ilişkileri gibi birçok girdinin söz konusu olduğu denklemde İsrail'in böylesi bir angajmana girmek durumunda kalması, bölgeye yayılan asimetrik unsurların dışında da riskleri ihtiva etmektedir. Dolayısıyla İsrail'in Gazze'den maruz kaldığı saldırının, esasen kuzeyde İran destekli grupların güçlenen pozisyonu ve İsrail'in stratejik hataları neticesinde yıpranan caydırıcılığıyla ilgili olduğu değerlendirilmektedir.

“

Özellikle normalleşme süreçlerinden istifade etmek suretiyle Basra Körfezi'nde nüfuz kazanmaya çalışan İsrail, geleneksel güvenlik kaygıları bağlamında söz konusu ülkelerle ilişkilerinde bunların ulusal güvenlik kaygılarını ikinci plana atan bir yaklaşım sergilemiştir. Dahası İran ve İran destekli aktörler karşısında ABD'den beklediği desteği yeterince alamayan bölge ülkelerinin, İsrail'le normalleşmeden umduğu faydayı sağlayamadığı iddia edilmektedir ki Suudi Arabistan-İran normalleşmesine de bu çerçeveden bakılabilir.

”

İsrail'in, özellikle Arap Baharı sonrası süreçte Hizbullah'ın kapasitesinin artmamasına yönelik geliştirdiği doktrinlerin başarısız olduğunu ifade etmek mümkündür. Ancak politik düzeyde, çatışmanın odağını İran sınırlarına taşımak adına attığı adımlar önem arz etmiştir. Özellikle normalleşme süreçlerinden istifade etmek suretiyle

Basra Körfezi'nde nüfuz kazanmaya çalışan İsrail, geleneksel güvenlik kaygıları bağlamında söz konusu ülkelerle ilişkilerinde bunların ulusal güvenlik kaygılarını ikinci plana atan bir yaklaşım sergilemiştir. Dahası İran ve İran destekli aktörler karşısında ABD'den beklediği desteği yeterince alamayan bölge ülkelerinin, İsrail'le nor-

malleşmeden umduğu faydayı sağlayamadığı iddia edilmektedir ki Suudi Arabistan-İran normalleşmesine de bu çerçeveden bakılabilir. Dolayısıyla buradan iki kritik çıkarım yapılabilir. Bunlardan ilki İsrail'in, Körfez ülkeleriyle normalleşme çabalarında geleneksel güvenlik kaygıları neticesinde ortaya çıkan formata fazla önem atfetmesi, ikincisi ise Suudi Arabistan-İran normalleşmesi sonrasında İran'ı çevreleme çabalarının en önemli ayaklarından birinin çökmesine rağmen bunun kendi güvenliği açısından önemini anlamamasıdır. 7 Ekim saldırısıyla caydırıcılık savaşının ilk safhasını İsrail kaybetmiş, tarihinin en büyük darbelerinden birini almıştır.

“

Washington'ın, terör örgütü PKK/YPG üzerinden kurduğu denge, Suriye sahasında Türkiye'nin ulusal güvenlik tehdit algılarını tetikleyerek uzun yıllardır odağını burada tutmaktadır. Diğer taraftan bütün bu süreç boyunca İran, Suriye içinde vekilleriyle geniş bir alanda nüfuz kazanmıştır ve ülkedeki demografiyi değiştirmek de dâhil olmak üzere her türlü yumuşak güç unsuru üzerinden hegemonya tesisine çalışmaktadır.

”

TÜRKİYE'NİN DENKLEM DIŞINDA TUTULMA ÇABASI VE İSRAİL'E ETKİLERİ

Özellikle Suriye sahasında ABD'nin yürüttüğü politikaların, İsrail'in caydırıcılığını zayıflatan en önemli

hususlardan biri olduğu değerlendirilmektedir. Washington'ın, terör örgütü PKK/YPG üzerinden kurduğu denge, Suriye sahasında Türkiye'nin ulusal güvenlik tehdit algılarını tetikleyerek uzun yıllardır odağını burada tutmaktadır. Diğer taraftan bütün bu süreç boyunca İran, Suriye içinde vekilleriyle geniş bir alanda nüfuz kazanmıştır ve ülkedeki demografiyi değiştirmek de dâhil olmak üzere her türlü yumuşak güç unsuru üzerinden hegemonya tesisine çalışmaktadır. Buna karşılık İsrail ve ABD, yıllardır noktasal ve taktik çözümler üretmeye çalışmış, güzergâh ve hava alanlarının bombalanması ve bölgedeki Arap kabileleri ile kurulan denklem gibi daha sınırlı çözümler üretebilmiştir. Bu noktada Türkiye'nin önemini anlayamaması ve alternatif olarak terör gruplarıyla iş birliği yapılması İran'ın bölgedeki nüfuzunun genişlemesinde katalizör olmuştur. Bunun, 7 Ekim'de

gösterilen zaafa giden yolda yaşanan stratejik körlüğün bir parçası olduğu düşünülmektedir.

Sonuç olarak, 7 Ekim saldırısı, politik, stratejik ve taktik seviyede yapılan hataların bir çıktısıdır. İsrail adına çok büyük bir tahribat olan saldırının, bölgedeki bütün güvenlik iklimini etkilemesinin olası sonuçları olacaktır. 17 Ekim itibarıyla, Gazze'ye yönelik gerçekleşmesi kuvvetle muhtemel kara harekâtının, İsrail'in uzun yıllardır tesis ettiği normalleşmeleri, bölgesel ilişkilerini ve güvenlik doktrinlerini bütünüyle etkileyeceği değerlendirilmektedir. ABD'nin küresel denklemde zemin kaybettiği ve Çin gibi alternatif aktörlerin yükselmeye devam ettiği zeminde, İsrail'in 20 yıla yakın süredir serbestçe yürüttüğü bölgesel politikalarının manevra alanının daralması olası görülmektedir. ■